

Міністерство освіти та науки України
Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки
Кафедра соціальної педагогіки та педагогіки вищої школи

Затверджено

Проректор з наукової роботи
та інновацій

Бояр А. О.

« ____ » _____ 2016 р.

Затверджено

Проректор з науково-педагогічної
і навчальної роботи та рекрутації,

проф. Гаврилюк С. В.

« ____ » _____ 2016 р.

ПРЕВЕНТИВНЕ ВИХОВАННЯ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ

Робоча програма
вибіркової навчальної дисципліни

підготовки доктора філософії
галузі знань 01 Освіта
спеціальності 011 Науки про освіту

Робоча

Програма навчальної дисципліни «Превентивне виховання студентської молоді» для підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії. – 2016 р. – 21.

Розробник: Мартинюк Т.А., кандидат педагогічних наук, доцент кафедри соціальної педагогіки та педагогіки вищої школи

Рецензент:

Доктор педагогічних наук,
професор кафедри педагогіки

Гусак Л.Є.

Робоча

**Програма навчальної дисципліни
затверджена на засіданні кафедри соціальної педагогіки та педагогіки
вищої школи
протокол № 15 від 30 травня 2016 р.**

Завідувач кафедри: (Гусак П.М.)

Робоча

**Програма навчальної дисципліни
схвалена науково-методичною комісією педагогічного інституту,
протокол № 11 від 10 червня 2016 р.**

Голова науково-методичної комісії (Антонюк В.З.)

Робоча

**Програма навчальної дисципліни
схвалена науково-методичною радою університету,
протокол № 10 від 15.06 2016 р.**

Робоча

**Програма навчальної дисципліни
схвалена науковою радою університету,
протокол № 11 від 16.06 2016 р.**

© Мартинюк Т.А., 2016

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, ступінь вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів: 3	01 Освіта	Денна форми навчання
		Вибіркова
Модулів: 2	011 Науки про освіту	Рік підготовки: 1
Змістових модулів: 2		Семестр: 1
		Лекції: 22 год.
Загальна кількість годин: 90		Семінари: 14 год.
		Консультації: 0
Тижневих годин: аудиторних: 1,5 самостійної роботи: 4	Доктор філософії	Самостійна робота: 54 год.
		Форма контролю: <u>залік</u>

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1. Мета вивчення курсу - сформувати у науково-педагогічних кадрів вищої кваліфікації наукові поняття про теорію і методику превентивного виховання, допомогти в оволодінні основними теоретичними знаннями з основ девіантології та превентології, а також практичними вміннями щодо профілактичного виховання особистості і колективу та навчити їх застосовувати знання і вміння з основ формування здорового способу життя в майбутній науково-педагогічній діяльності.

1.2. Завдання дисципліни:

- ознайомити майбутніх викладачів з теорією превентивного виховання та показати її важливе місце і роль у педагогічній науці;
- розкрити особливості девіантної поведінки дітей та молоді;
- озброїти майбутніх викладачів методиками вивчення та виховання особистості студента, роботи куратора студентської групи щодо формування колективу, розробки та проведення виховних заходів
- формування уявлень щодо застосування навичок необхідних для роботи з проявами девіантної поведінки студентів;

- навчити науково-педагогічних кадрів вищої кваліфікації визначати цілі, та прогнозувати результат в процесі розробки та реалізації семінарів, тренінгів та програм профілактики девіантної поведінки студентів;
- ознайомити з інноваційними технологіями профілактики девіантної поведінки студентів.

1.3. Знання.

Знати суть процесу виховання, його рушійні сили, закономірності та особливості;

Знати місце та роль превентивного виховання у педагогічній науці;

Знати характеристику принципів виховання та шляхи їх реалізації в педагогічному процесі;

Знати основні напрями виховання;

Знати зміст, організаційні форми, методи та інноваційні технології превентивного виховання;

Знати фактори ризику виникнення девіацій серед студентів та фактори захисту від формування різноманітних відхилень у молодіжному середовищі;

Знати нормативно-правову базу з проблеми;

Знати зміст, форми, методи, види та рівні здійснення профілактики відхилень у середовищі студентської молоді;

Знати форми обліку та оцінки результатів превентивного виховання.

Уміння.

Уміти впроваджувати у практичну діяльність інноваційні підходи щодо превентивного виховання студентської молоді;

Уміти здійснювати вивчення особистості та колективу, використати отримані результати у виховній роботі зі студентами;

Уміти моделювати ситуації та використовувати набуті теоретичні знання на практиці;

Уміти розробляти лекції з питань проявів девіантної поведінки серед студентів, проводити семінари та тренінги, використовуючи інноваційні технології профілактики відхилень серед студентів.

Уміти розробляти та апробувати різного роду профілактичні програми з питань формування здорового способу життя дітей та молоді;

Уміти організовувати роботу щодо здійснення профілактики девіантної поведінки студентів у вищих навчальних закладах;

Уміти складати план підготовки та проведення студентських науково-практичних конференцій;

Уміти володіти методикою роботи куратора щодо формування студентського колективу, організації та проведення виховних заходів.

На вивчення дисципліни відводиться 90 годин \ 3 кредити.

3. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Теоретичні основи превентивного виховання

Тема 1. Соціальні відхилення в поведінці дітей та молоді. Поняття соціальної норми.

Наукові підходи до визначення поведінки людини. Ознаки та загальні характеристики поведінки особистості. Проблема соціальних відхилень дітей та молоді. Відхилення у поведінці: суть та види відхилень. Соціальні відхилення в поведінці дітей та молоді та їх характеристика. Основні причини деструктивної поведінки дітей та підлітків. Превентивні аспекти в поглядах і теоріях соціальних відхилень. Поняття «соціальна норма» у контексті розуміння поведінкових девіацій. Види та властивості соціальних норм. Основні класифікації поведінки, яка відхиляється від норм.. Варіативність девіантної поведінки за вікових, індивідуальних та гендерних відмінностях.

Тема 2. Загальна теорія девіантності та девіантної поведінки.

Детермінація девіантної поведінки. Критерії визначення поняття «девіантна поведінка». Основні ознаки девіантної поведінки. Підходи до класифікації поведінкових відхилень. Біологічні передумови виникнення поведінкових девіацій. Психологічні механізми розладів поведінки. Соціальні та соціально-педагогічні фактори девіантної поведінки. Основні теорії поведінкових відхилень: протосоціологічні теорії пояснення причин девіації.

Обґрунтування детермінант соціальних девіацій у межах структурного функціоналізму. Теорія суб'єктивних причин девіантної поведінки. Теорія ярликування та теорія стигматизації. Культурологічні концепції девіацій. Субкультурні концепції девіантної поведінки. Психологічні теорії девіантної поведінки

Тема 3. Структура девіантної поведінки та їх особливості.

Види девіантної поведінки: антисоціальна, кримінальна, аутодеструктивна, суїцидальна, віктимна. Рівні розвитку девіантної поведінки:

- поведінка, що не схвалюється іншими (епізодичні витівки, бешкетництво);
- поведінка, що осуджується іншими (проступки, адитивна поведінка);
- морально негативні прояви і вчинки (правопорушення);
- делінквентна поведінка;
- злочинна поведінка;
- деструктивна поведінка тощо.

Етапи розвитку девіантної поведінки: ситуативний; стійких правопорушень; делінквентні дії з наближенням до кримінальних; кримінальний; деструктивний.

Індивідуальні (ізолювані) девіації й групові девіації, їх особливості. Сімейні різновиди групових девіацій. Тимчасові й постійні, стійкі й нестійкі форми девіантної поведінки. Стихійні й сплановані, структуровані (організовані) і неструктуровані (слабоорганізовані) різновиди поведінки. Експансивні й неекспансивні девіації. Егоїстичні й альтруїстичні девіації. Усвідомлювані й неусвідомлювані девіації. Первинні й вторинні девіації (згідно «теорії ярликів» Г. Беккера).

Тема 4. Поняття превентивної педагогіки як соціально-педагогічної науки.

Значення та місце превентивної педагогіки в системі наук. Основні концепції поведінки з асоціальними відхиленнями. Становлення та розвиток превентивної педагогіки в Україні. Зарубіжний досвід розвитку превентивної

педагогіки. Об'єкт, предмет та основні завдання превентивної педагогіки на сучасному етапі розвитку.

Тема 5. Превентивне виховання та його значимість для суспільства, особливості об'єктів та суб'єктів превентивного впливу.

Концепція превентивного виховання в Україні. Сутність, мета і завдання превентивного виховання, його мета. Суб'єкти, об'єкти превентивного виховання. Рівні превентивного виховання: первинна (соціально-педагогічна профілактика); вторинна (превентивна допомога і корекція); третинна (адаптація, реабілітація, ресоціалізація). Принципи побудови системи превентивного виховання. Організаційно-науково-методична структура впровадження Концепції превентивного виховання. Фінансово-матеріальне забезпечення превентивної діяльності. Система соціальних інституцій, що займаються превентивною діяльністю, особливості їх функціонування.

Тема 6. Профілактика девіантної поведінки

Основні напрямки профілактики девіацій. Стадії і форми профілактичної роботи. Класифікація видів профілактики, цілі, завдання. Первинна, вторинна та третинна профілактика, їх характеристика. Завдання профілактичної діяльності. Різновиди підходів до профілактики залежностей. Основні напрями профілактичної роботи. Технології профілактики. Критерії ефективності профілактики девіантної поведінки. Особливості здійснення профілактичної роботи у межах превентивної педагогіки у контексті превентивного виховання.

Змістовий модуль 2. Технології роботи з різними групами превентивного впливу. Тема 7. Класичні технології роботи з девіантами та їх соціальним оточенням.

Соціально-психологічні технології роботи з девіантними дітьми. Психологічна корекція поведінки, що відхиляється. Терапії та реабілітації осіб з девіантною поведінкою. Стимулювання позитивної мотивації підлітків. Основні принципи проведення психологічної роботи з особами, які мають девіантні прояви. Види психологічної допомоги, їх характеристика та основні методи. Особливості проведення психологічної допомоги особам з різними формами

девіантної поведінки. Формування у підлітків само регулятивних механізмів корекції девіантної поведінки. Інноваційні технології правового та превентивного виховання.

Тема 8. Інтерактивні технології у роботі з різними групами превентивного впливу.

Методологічні принципи превентивної діяльності: системність, цілеспрямованість, комплексність. Соціально-педагогічна профілактика як система засобів превентивного виховання. Соціально-педагогічна профілактика як перший рівень превентивного виховання. Превентивна допомога і корекція як другий рівень превентивного виховання. Адаптація, реабілітація та ресоціалізація як третій рівень превентивного виховання. Загальні поняття про соціально-педагогічні технології в превентивній роботі з групами ризику. Види технологій в первинній, вторинній, третинній превенції.

Тема 9. Превентивна педагогіка сім'ї

Сім'я і освіта – основні соціальні інститути соціалізації дитини. Види і особливості хибного виховання дітей в сім'ї. Попередження дитячого насилля і безпритульності як профілактика дезадаптованої поведінки. Основні моделі поведінки батьків у вирішенні проблем дітей. Особливості родинного виховання як основи збереження здоров'я підростаючого покоління. Значення превентивної освіти батьків у реалізації стратегії превентивного виховання дітей та молоді.

Тема 10. Соціально-педагогічна профілактика відхилень у поведінці підлітків в освітньо-виховних інституціях.

Сутність і методи превентивного виховання в освітньо-виховних інституціях. Організація безпечного середовища в навчальному закладі. Значення педагогічного колективу в розвитку превентивного світогляду учнів та вихованців. Методи превентивного виховання школярів. Особливості превентивної роботи соціального педагога у школі. Роль самоврядування у проведенні превентивної роботи у середньому і вищому навчальному закладі. Превентивні тренінги в навчальному закладі.

Тема 11. Підготовка майбутнього соціального педагога до превентивної діяльності.

Загальна характеристика знань і умінь фахівця – соціального педагога з профілактики девіантної поведінки. Модель майбутнього фахівця – соціального педагога з профілактики девіантної поведінки. Психологічні властивості фахівця, необхідні в процесі превентивної діяльності. Індивідуальні властивості фахівця, що необхідні в соціально-професійній поведінці, пов'язаній з профілактикою девіантної поведінки. Соціально-психологічні чинники профілактичної діяльності фахівця.

Тема 12. Особливості підготовки студентів до профілактики девіантної поведінки.

Готовність студентів до профілактики девіантної поведінки. Змістова суть поняття «підготовка» до профілактики девіантної поведінки. Педагогічні принципи підготовки студентів до профілактики девіантної поведінки. Загальна характеристика основних підходів до підготовки майбутніх соціальних педагогів до профілактики. Загальна характеристика видів навчально-практичної діяльності при підготовці соціальних педагогів до профілактики девіантної поведінки. Технології підготовки соціального педагога до профілактики девіантної поведінки. Загальна характеристика етапів підготовки студентів до профілактики девіантної поведінки. Характеристика діагностичного етапу підготовки студентів до профілактики девіантної поведінки. Характеристика пропедевтичного етапу підготовки студентів до профілактики девіантної поведінки. Характеристика практичного етапу підготовки студентів до профілактики девіантної поведінки.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин			
	Усього	у тому числі		
		Лек.	Сем.	Сам.
1	2	3	4	5
Змістовий модуль 1. Теоретичні основи превентивного виховання				
Тема 1. Соціальні відхилення в поведінці дітей та молоді. Поняття соціальної норми.	8	2		6
Тема 2. Загальна теорія девіантності та девіантної поведінки.	8	2	2	4
Тема 3. Структура девіантної поведінки та її особливості.	8	2	2	4
Тема 4. Поняття превентивної педагогіки як соціально-педагогічної науки.	8	2		6
Тема 5. Превентивне виховання та його значимість для суспільства, особливості об'єктів та суб'єктів превентивного впливу.	8	2	2	4
Тема 6. Теоретичні основи профілактики девіантної поведінки	6		2	4
Разом за змістовим модулем 1	46	10	8	28
Змістовий модуль 2. Технології роботи з різними групами превентивного впливу				
Тема 7. Класичні технології роботи з девіантами та їх соціальним оточенням.	8	2		6
Тема 8. Інтерактивні технології у роботі з різними групами превентивного впливу.	8	2	2	4
Тема 9. Превентивна педагогіка сім'ї	8	2		6
Тема 10. Соціально-педагогічна профілактика відхилень у поведінці підлітків в освітньо-виховних інституціях.	8	2	2	4
Тема 11. Підготовка майбутнього соціального педагога до превентивної діяльності.	7	2	2	3
Тема 12. Особливості підготовки студентів до профілактики девіантної поведінки.	5	2		3
Разом за змістовим модулем 2	44	12	6	26
Усього годин	90	22	14	54

5. Теми практичних (семінарських) занять

№ з/ п	Тема	Кількіст ь годин
	Змістовий модуль 1. Теоретичні основи превентивного виховання.	
1.	Тема: загальна теорія девіантності та девіантної поведінки. 1. Предмет девіантології, її місце в системі наук. 2. Основні ознаки девіантної поведінки. 3. Підходи до класифікації поведінкових розладів. 4. Девіантна поведінка та соціальні відхилення. 5. Біологічні передумови виникнення поведінкових девіацій. 6. Психологічні механізми розладів поведінки. 7. Соціальні та соціально-педагогічні фактори девіантної поведінки.	2
8.	Тема: Структура девіантної поведінки. 1. Індивідуальні (ізолювані) девіації й групові девіації, їх особливості. 2. Сімейні різновиди групових девіацій. 3. Тимчасові й постійні, стійкі й нестійкі форми девіантної поведінки. 4. Стихійні й сплановані, структуровані (організовані) і неструктуровані (слабоорганізовані) різновиди поведінки. 5. Експансивні й неекспансивні девіації. 6. Егоїстичні й альтруїстичні девіації. 7. Усвідомлювані й неусвідомлювані девіації. 8. Первинні й вторинні девіації (згідно «теорії ярликів» Г. Беккера).	2
9.	Тема: Превентивне виховання та його значимість для суспільства, особливості об'єктів та суб'єктів превентивного впливу. 1. Концепція превентивного виховання в Україні. 2. Сутність, мета і завдання превентивного виховання, його мета. 3. Суб'єкти, об'єкти превентивного виховання. 4. Рівні превентивного виховання: первинна (соціально-педагогічна профілактика); вторинна (превентивна допомога і корекція); третинна (адаптація, реабілітація, ресоціалізація). 5. Принципи побудови системи превентивного виховання. 6. Організаційно-науково-методична структура впровадження	2

	7. Концепції превентивного виховання. 8.Фінансово-матеріальне забезпечення превентивної діяльності. 9.Система соціальних інституцій, що займаються превентивною діяльністю, особливості їх функціонування.	
10.	Тема: . Теоретичні основи профілактики девіантної поведінки 1. Класифікація видів профілактики, цілі, завдання. 2. Первинна, вторинна та третинна профілактика, їх характеристика. 3. Завдання профілактичної діяльності. 4. Різновиди підходів до профілактики залежностей. 5. Концептуальні моделі профілактики наркоманії у підлітків. 6. Основні напрями профілактичної роботи. 7. Технології профілактики.	2
11.	Тема: Інтерактивні технології у роботі з різними групами превентивного впливу. 1.Методологічні принципи превентивної діяльності: системність, цілеспрямованість, комплексність. 2. Соціально-педагогічна профілактика як система засобів превентивного виховання. 3.Соціально-педагогічна профілактика як перший рівень превентивного виховання. 4.Превентивна допомога і корекція як другий рівень превентивного виховання. 5. Адаптація, реабілітація та ресоціалізація як третій рівень превентивного виховання. 6 Загальні поняття про соціально-педагогічні технології в превентивній роботі з групами ризику. 7. Види технологій в первинній, вторинній, третинній превенції.	2
1.	Тема: Соціально-педагогічна профілактика відхилень у поведінці підлітків в освітньо-виховних інституціях. 1. Сутність і методи превентивного виховання в освітньо-виховних інституціях. 2. Організація безпечного середовища в навчальному закладі. 3.Значення педагогічного колективу в розвитку превентивного світогляду учнів та вихованців. 4. Методи превентивного виховання школярів. 5. Особливості превентивної роботи соціального педагога у школі. 6. Роль самоврядування у проведенні превентивної роботи у	2

	середньому і вищому навчальному закладі. 7.Превентивні тренінги в навчальному закладі.	
	Тема: підготовка майбутнього соціального педагога до превентивної діяльності. 1.Загальна характеристика знань і умінь фахівця – соціального педагога з профілактики девіантної поведінки. 2. Функції діяльності соціального педагога з профілактики девіантної поведінки дітьми. 3.Психологічні властивості фахівця, необхідні в процесі профілактичної діяльності. 4.Індивідуальні властивості фахівця, що необхідні в соціально-професійній поведінці, пов'язаній з профілактикою девіантної поведінки. 5. Соціально-психологічні чинники профілактичної діяльності фахівця.	2
	Разом:	14

6. Самостійна робота

№ з/п	Тема	Кількість годин
1.	Соціальні відхилення в поведінці дітей та молоді. Поняття соціальної норми.	6
2.	Загальна теорія девіантності та девіантної поведінки	4
3.	Структура девіантної поведінки та її особливості.	4
4.	Поняття превентивної педагогіки як соціально-педагогічної науки	6
5.	Превентивне виховання та його значимість для суспільства, особливості об'єктів та су'бєктів превентивного впливу	4
6.	Теоретичні основи профілактики девіантної поведінки	4
7.	Класичні технології роботи з девіантами та їх соціальним оточенням.	6
8.	Інтерактивні технології у роботі з різними групами превентивного впливу	4
9.	Превентивна педагогіка сім'ї	6
10.	Соціально-педагогічна профілактика відхилень у поведінці підлітків в освітньо-виховних інституціях.	4
11.	Підготовка майбутнього соціального педагога до превентивної діяльності	3
12.	Особливості підготовки студентів до профілактики	3

	девіантної поведінки.	
	Разом	54

7.Методи навчання та засоби навчання: лекція, бесіда, дискусія, проблемний виклад навчального матеріалу, евристичний метод, дослідницький метод, метод проєктів, практичні методи (вправи).

8.Форма підсумкового контролю успішності навчання – залік

Питання для самоконтролю

1. Превентивна педагогіка як наука.
2. Предмет і завдання превентивної педагогіки.
3. Основні категорії і поняття превентивної педагогіки.
4. Превентивна педагогіка у системі наук.
5. Актуальність превентивного виховання і превентивної освіти дітей та молоді.
6. Проблеми превентивної педагогіки в інформаційному суспільстві.
7. Правове поле превентивної діяльності в Україні.
8. Превентивне виховання та його значимість для суспільства.
9. Концепція превентивного виховання в Україні.
10. Нормативно-правове забезпечення превентивної діяльності в Україні
11. Педагогічна занедбаність і важковиховуваність: вплив на поведінкові прояви неповнолітніх.
12. Об'єкти і суб'єкти превентивної діяльності.
13. Принципи і функції превентивної педагогіки.
14. Система соціальних інституцій, що займаються превентивною діяльністю.
15. Особливості функціонування освітніх закладів та служб у справах неповнолітніх, соціальних служб для молоді.
16. Детермінанти девіантної поведінки неповнолітніх.

17. Предмет девіантології, її місце в системі наук.
18. Основні ознаки девіантної поведінки.
19. Підходи до класифікації поведінкових розладів.
20. Адиктивна поведінка учнів та її деструктивна роль.
20. Форми і методи профілактики вживання учнями психоактивних речовин.
21. Роль сім'ї в профілактиці негативних проявів у поведінці дітей.
22. Бездоглядність дітей в сім'ї та школі.
23. Особливості превентивної роботи шкільного психолога і соціального педагога з профілактики девіантної поведінки учнів.
24. Попередження і подолання агресивної поведінки неповнолітніх.
25. Форми і методи попередження віктимної поведінки.
26. Соціально-правовий захист неповнолітніх як засіб профілактики девіантної поведінки.
27. Механізми поширення негативних явищ.
28. Форми і методи профілактики ВІЛ/СНІДу та ІПСШ.
29. Формування сексуальної культури учнів, як засіб профілактики девіантної поведінки.
30. Вплив психоактивних речовин на репродуктивне здоров'я неповнолітніх.

9. Методи та засоби діагностики успішності навчання

Методи та засоби діагностики успішності навчання: усне опитування, письмові роботи, контрольні роботи, самостійні роботи, комп'ютерне тестування.

10. Розподіл балів та критерії оцінювання

Оцінювання знань і умінь аспірантів здійснюється за модульно-рейтинговою системою. Максимальна кількість балів, яку аспірант може отримати протягом усього вивчення курсу, становить 100. З них:

- 40 балів за поточне оцінювання (модуль 1);
- 60 балів за підсумкову модульну контрольну роботу (МКР) (модуль 2).

Поточне оцінювання.

Бали поточного оцінювання аспіранти набирають протягом семінарських занять. За виступ на семінарі аспірант може отримати до 5 балів. Доповнення, зауваження та поправки виступів оцінюються за трьохбальною шкалою. Питання до виступаючих та викладача оцінюються у максимум 1 бал. Мінімальний крок оцінювання – 0,5 бала.

Підсумкове оцінювання проводиться у формі комп'ютерного тестування за шкалою від 0 до 60 балів (30 питань, кожне з яких оцінюється у 2 бала).

Поточний контроль (max = 40 балів)									Модульний контроль (max = 60 балів)		Загал ьна кільк ість балів
Модуль 1									Модуль 2		
T 2	T 3	T 5	T 6	T 8	T10	T 11	T 12		30	30	100
5	5	5	5	5	5	5	5				

Шкала оцінювання (національна та ECTS)

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсової роботи (проекту), практики	для заліку
90 – 100	A	Відмінно	Зараховано
82 – 89	B	Добре	
75 - 81	C		
67 -74	D	Задовільно	
60 - 66	E		
1 – 59	Fx	Незадовільно	Незараховано (з можливістю повторного складання)

11.Методичне забезпечення:

- опорні конспекти лекцій;
- навчальні посібники;
- робоча програма;
- добірка контрольних та тестових завдань для тематичного та підсумкового контролю.

12.Список джерел

1. Арефьев А. Л. Девиантные явления в среде учащейся молодежи / А. Л. Арефьев // Народное образование. – 2003. – №7. – С.193-200.
2. Балаболкин М. И. Нервная анорексия и гормональные расстройства (обзор) / М. И. Балаболкина, Г. А. Герасимов // Журн. невропатол. и психиатр., 1994, вып. 4. – С. 5-18.
3. Бобнева М. И. Социальные нормы и регуляция поведения / Маргарита Исидоровна Бобнева. – М. : Наука, 1978. – 310 с.
4. Безпалько О. В. Соціальна педагогіка в схемах і таблицях : навч. посіб. / О. В. Безпалько. – К. : Логос, 2003. – 134 с.
5. Бэрн Р. Агрессия : учебное пособие / Р. Бэрн, Д. Ричардсон. – СПб. Питер, 2001. – 352 с.
6. Вайнола Р. Х. Технологізація соціально-педагогічної роботи : теорія та практика : навч. посіб. [для студ.] / Ренате Хейкіївна Вайнола ; за ред. С. О. Сисоєвої. – К. : НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2008. – 134 с.
7. Вакуленко О. В. Сучасні аспекти підготовки соціальних працівників до формування здорового способу життя дітей та молоді / О. В. Вакуленко // Соціалізація особистості : педагогічні науки : зб. наук. праць / М-во освіти і науки України, НПУ ім. М. П. Драгоманова ; за редкол.: В. П. Андрущенко, А. Й. Капської, Л. І. Міщик та ін. – К. : Логос, 2005. – Т. 24. – С. 99-110.
8. Васьківська С. В. Основи психологічного консультування : підруч. / С. В. Васьківська. – [2-ге вид.]. – К. : Ніка-Центр, 2011. – 424 с.

9. Вингендер И. Социально-психологические аспекты девиаций в Венгрии / И. Вингендер // Психологическая наука и образование. – 2000. – №3. – С.5-15.
10. Гидденс Э. Социология / Энтони Гидденс. – М. : УРСС, 2005. – 632 с.
11. Гишинский Я. И. Девиантология: социология преступности, наркотизма, проституции, самоубийств и других «отклонений» / Яков Ильич Гишинский. – [2-е изд., испр. и доп.]. – СПб. : Издательство Р.Асланова «Юридинский центр Пресс», 2007. – 528 с.
12. Гоголева А. В. Аддиктивное поведение и его профилактика / А. В. Гоголева. – М. : Изд-во Моск. псих-соц. ин-та, Воронеж : Изд-во НПО МОДЭК, 2002. – 240 с.
13. Горьковская И. А. Влияние семьи на формирование делинквентности у подростков / И. А. Горьковская // Психологический журнал. – 1994. – Т.15, № 2. – С. 57-65.
14. Дмитриев А. В. Насилие: социо-политический анализ / А. В. Дмитриев, И. Ю. Залысин. – М. : РОССПЭН, 2000. – 328 с.
15. Егоров А. Ю. К вопросу о новых теоретических аспектах аддиктологии // В кн. Наркология и аддиктология. [Сб. науч. тр.] / Под ред. В. Д. Менделевича. – Казань : Школа, 2004. – С.80-88.
16. Егоров А. Ю. Нехимические зависимости / Алексей Юрьевич Егоров. – СПб. : Речь, 2007. – 190 с.
17. Егоров А. Ю. Расстройства поведения у подростков : клинико-психологические аспекты / Алексей Юрьевич Егоров, Сергей Александрович Игумнов. – СПб. : Речь, 2005. – 436 с.
18. Еникеева Д. Д. Популярные основы психиатрии / Д. Д. Еникеева. – Д. : Сталкер, 1997. – С. 261-422.
19. Еникополов С. Н. Психологические проблемы патологического влечения к азартным играм / С. Н. Еникополов, Д. А. Умняшкина // Вопросы психологии, 2006. – №3. – С.82 - 99.

20. Завацька Л.М. Технології професійної діяльності соціального педагога / Людмила Миколаївна Завацька // Навчальний посібник для ВНЗ. – К.: Видавничий Дім "Слово", 2008. – 240 с.
21. Завацька Н. Є. Теоретичні підходи та основні методи психотерапії узалежненої поведінки: соціально-психологічний аспект. Монографія / Наталія Євгенівна Завацька. – Київ : Український видавничий консорціум, 2008. – 260 с.
22. Здравомыслова О. Молодежь: поведение, отклоняющееся от нормы / О. Здравомыслова // Народное образование. – 1999. – №9. – С. 233-234.
23. Змановская Е. В. Девиантология: (Психология отклоняющегося поведения) : учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений / Елена Валерьевна Змановская. – [2-е изд., испр.]. – М. : Издательский центр «Академия», 2004. – 288 с.
24. Зубалий Н. П. Основы психотерапии : учеб. пособие / Н. П. Зубалий, М. Левочкина. – К. : МАУП, 2001. – 160 с.
25. Кальченко Л. В. Підготовка фахівців соціально-педагогічної сфери до превентивного виховання дітей групи соціального ризику / Л. В. Кальченко // Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка. – 2009. – № 17 (180). – Ч. II. – С. 251-261.
26. Карпенко О. Г. Професійна підготовка соціальних працівників в умовах університетської освіти: науково-методичний та організаційно-технологічний аспекти: монографія // Олена Георгіївна Карпенко – К. : Коло, 2007.
27. Коркина М. В. К вопросу о нервной анорексии (об одной из причин вторичной анорексии) / М. В. Коркина // Журн. невропатол. и психиатр., 1993, вып. I. – С.11-23.26.
28. Котляров А. В. ДРУГИЕ НАРКОТИКИ, или Homo Addictus: Человек зависимый / Андрей Владимирович Котляров. – М. : Психотерапия, 2006. – 480 с.
29. Кондрашенко В. Т. Девиантное поведение у подростков: Диагностика. Профилактика. Коррекция : учеб. пособ. / В. Т. Кондрашенко, С. А. Игумнов. – Мн. : Аверсэв, 2004. – 365 с.

30. Леонова Л. Г. Вопросы профилактики аддиктивного поведения в подростковом возрасте / Л. Г. Леонова, Н. Л. Бочкарева. – Новосибирск : Новосибирский медицинский институт, 1998. – 60 с.
31. Личко А. Е. Подростковая наркология : Руководство / А. Е. Личко, В. С. Битенский. – СПб. : Медицина, 1991. – 167 с.
32. Малыгин В. Л. Клиника и динамика психических расстройств у лиц с патологической зависимостью от игры / В. Л. Малыгин, Б. Д. Цыганков // Наркология, 2006. – № 9. – С. 59-63.
33. Маркин А. В. Функции отклоняющегося поведения в условиях информационной аномии : монография / Александр Викторович Маркин. – М. : ЮНИТИ-ДАНА: Закон и право, 2006. – 159 с.
34. Международная классификация болезней (10-й пересмотр). Классификация психических и поведенческих расстройств / [Пер. с англ.].- СПб : "Оверлайд", 1994. - 243 с.
35. Менделевич В. Д. Психология девиантного поведения : учебное пособие / Владимир Давыдович Менделевич. – СПб. : Речь, 2005. – 445 с.
36. Налчаджян А. Агрессивность человека / А. Налчаджян – СПб. : Питер, 2007. – 736с.
37. Немов Р. С. Основы психологического консультирования : учеб. для студ. педвузов / Р. С. Немов. – М. : Гуманит. Изд. центр ВЛАДОС, 1999. – 528 с.
38. Оржеховська В. М. Превентивна педагогіка : навч.-метод. посіб. / В. М. Оржеховська, О. І. Пилипенко. – Черкаси : Вид. Чабаненко Ю., 2006. – 282 с.
39. Оржеховська В. М. Про концепцію превентивного виховання / В. М. Оржеховська // Практична психологія і соціальна робота. – 1999. – № 5.
40. Орлов А. Б. Психологическое насилие в семье – определение, аспекты, основные направления оказания психологической помощи / А. Б. Орлов // Психолог в детском саду. – 2000. - № 2,3.
41. Осипова А. А. Общая психокоррекция : учебное пособие для студентов вузов / А. А. Осипова. – М. : ТЦ «Сфера», 2000. – 512 с.

42. Психология и лечение зависимого поведения / Под ред. С. Даулинга / [Пер. с англ. Р.Р. Муртазина.]. — М. : Независимая фирма “Класс”, 2000. — 240 с.
43. Ранняя профилактика девиантного поведения детей и подростков: интегративная социально-педагогическая деятельность учреждений дополнительного образования и общеобразовательной школы : Учебное пособие / Под ред. Анели Борисовны Фоминой. — М. : Педагогическое общество России, 2003. — 128 с.
44. Рудакова И. А. Девиантное поведение / И. А. Рудакова, О. С. Ситникова, Н. Ю. Фальчевская. — Ростов-на-Дону : «Феникс», 2005. — 156 с.
45. Сарджвеладзе Н. И. Травма и психологическая помощь / Н. Сарджвеладзе, З. Беберашвили, Д. Джавахишвили, Н. Махашвили, Н. Сарджвеладзе. — М. : Смысл, 2007. — 180 с.
46. Синеокий О. Проблема формування мотивацій сексуально-насильницької поведінки: структура, динаміка та перспективи досліджень / О. Синеокий // Практична психологія та соціальна робота, 2009. — №1 (118). — С. 11-16.
47. Смирнова Т. П. Психологическая коррекция агрессивного поведения детей : Серия „Психологический практикум” / Тамара Петровна Смирнова. — Ростов н/Д : „Феникс”, 2004. — 160 с.
48. Социальная психология агрессии / Б. Крэйхи. — СПб. Питер, 2003. — 336 с.
49. Социальные отклонения. — [2-е изд., перераб. и доп.]. — М. : Юрид. лит., 1989. — 368 с.
50. Социология молодежи : учебник / Под ред. д-ра социол. наук, проф., чл.- корр. РАН В. Н. Кузнецова. — М. : Гардарики, 2005. — 335 с.
51. Старшенбаум Г. В. Аддиктология: психология и психотерапия зависимостей / Г. В. Старшенбаум. — М. : Когито-Центр, 2006. — 367 с.

52. Терещук Н. В. Ігрова залежність у підлітковому віці як форма аддиктивної поведінки / Н. В. Терещук // Практична психологія та соціальна робота, 2009. - № 1. – С. 31-41.
53. Франкл В. Человек в поисках смысла: Сборник: [Пер. с англ. и нем.] / Общ. ред. Л. Я. Гозмана, Д. А. Леонтьева. – М. : Прогресс, 1990. – 366 с.
54. Фромм Э. Анатомия человеческой деструктивности / Эрих Фромм. – М. : АСТ-ЛТД, 1998. – 672 с. – (Классики зарубежной психологии).
55. Хьелл Л. Теории личности. Основные положения, исследования и применения / Л. Хьелл, Д. Зиглер. – [Пер. с англ., 3-е междунар. изд.] – СПб. : Питер, 2003. – 608 с. – (Мастера психологии).
56. Щеглов Л. М. Сексология. Врачу и пациенту / Л. М. Щеглов – СПб. : Издательский Дом «Нева», М. : Издательство «ОЛМА-ПРЕСС», 2001. – С. 317-363.
57. Щеглов Ф. Г. Игровая зависимость: рецепты удачи для азартных игроков / Ф. Г. Щеглов. – СПб. : Речь, 2007. – 448 с.
58. Эйдемиллер Э. Психология и психотерапия семьи [Текст]: [Монография] / Эдмонд Георгиевич Эйдемиллер, Виктор Викторович Юстицкис. – [4-е изд., пераб и доп.] – СПб. : Питер, 2009. – 672 с. (Мастера психологии).
59. Энциклопедия психодиагностики. Психодиагностика детей / Под ред. Д. Я. Райгородского. – Самара : Издательский Дом «Бахрах – М», 2008. – С. 465-486.